

בעניין:

המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר – ע"ר

ע"י ב"כ עוה"ד ליאורה בכור (מ"ר 50217) ו/או אלעד כהנא (מ"ר 49009) ו/או עידו בלום (מ"ר 44538) ו/או חוה מטרס-עירון (מ"ר 35174) ו/או סיגי בן-ארי (מ"ר 37566) ו/או דניאל שנהר (מ"ר 41065) ו/או מרטין קיאל (מ"ר 54807)
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרת

- נ ג ד -

1. שר הפנים
2. הממונה על חוק חופש המידע במשרד הפנים

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים
רח' מח"ל 7, ירושלים
טל: 02-5419555; פקס: 02-5419581

המשיבים

עתירה לפי חוק חופש המידע

מוגשת בזאת עתירה לפי סעיף 17 לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן: **חוק חופש המידע** או **החוק**). בית המשפט הנכבד מתבקש לחייב את המשיבים להשיב לבקשה, שעניינה קבלת מידע בדבר החלטת הממשלה 2492, העוסקת במתן היתרי שהייה זמניים לתושבי הגדה המערבית השוהים בירושלים המזרחית תקופה ממושכת, ללא אשרה כדין.

הבקשה הופנתה למשיבה 2 עוד ביום 28.3.2010. בחלוף למעלה מחמישה חודשים, הבקשה טרם נענתה, תוך הפרה בוטה של החוק.

התשתית העובדתית

הצדדים

1. העותרת (להלן גם: **המוקד להגנת הפרט** או **המוקד**) היא עמותה ללא מטרת רווח, הפועלת לקידום זכויות האדם של תושבי השטחים וירושלים המזרחית. המוקד להגנת הפרט הוקם בשנת 1988, על רקע אירועי האינתיפאדה הראשונה ומאז ועד היום טיפל בעשרות אלפי פניות, באמצעות פניות לרשויות המדינה ובאמצעות פעילות משפטית, הן בייצוג אחרים והן כעותר ציבורי. כמו כן עוסק המוקד בהוצאת דוחות תקופתיים ודוחות נושא, כחלק ממטרותיו הציבוריות ורצונו לממש את העיקרון הדמוקרטי של זכות הציבור לדעת.

2. בין היתר, מסייע המוקד לתושבי ירושלים המזרחית להיאבק במגוון של הפרות זכויות אדם, הנוגעות למעמדם האזרחי ולזכותם לחיי משפחה. המוקד מטפל, בהקשר זה, בתושבי ירושלים המזרחית שמעמדם נשלל; בבקשות לאיחוד משפחות, שמגישים תושבי ירושלים המזרחית עבור בני זוגם; בבקשות לרישום ילדיהם של אותם תושבים; ובעניינם של חסרי מעמד המתגוררים בעיר.

3. ברבים מהמקרים, שלובים בעתירות הפרטניות של אותם תושבים גם עניינים בעלי מימד עקרוני. עניינים שיש בהם כדי להשפיע בצורה רחבה על סוגיית מעמדם של תושבי ירושלים המזרחית. כך היה למשל, בעניין אשר בגינו הוגש בג"ץ 2227/98 **המוקד להגנת הפרט נ' שר הפנים**. באותו מקרה עתר המוקד לבג"ץ, עם ארגוני זכויות אדם אחרים וכן תושבים שמעמדם נשלל בגין מדיניותו של משרד הפנים. במהלך התנהלותה של אותה עתירה, הגיש במרץ 2000 שר הפנים דאז, נתן שרנסקי, תצהיר לבג"ץ, אשר "ריכך", בצורה מסוימת, את מדיניות שלילת התושבות. בהתאם לאמור בתצהיר, מי מאותם תושבים שתושבותו נשללה, יוכל לרכוש מחדש את מעמדו, אם עמד בתנאים מסוימים. כמו כן, התחייב משרד הפנים שלא לשלול את תושבותו של אדם ששהה מחוץ לישראל למעלה משבע שנים – אם אותו אדם עמד בתנאים מסוימים.

4. המוקד מגיש גם עתירות שעניינן קבלת מידע מהרשויות. כך למשל, הגיש המוקד עתירה שעניינה קבלת נוהלי המשיבים באשר למניעת יציאתם של תושבי ירושלים המזרחית לחו"ל דרך גשר אלנבי, עת"ם (י-ם) 750/05 **המוקד להגנת הפרט נ' שר הפנים** (עתירה לפי חוק חופש המידע). בעקבות הגשת העתירה, העבירו המשיבים עותק מהנהלים למוקד. כך היה גם לאחרונה, כאשר המוקד עתר, עם ארגוני זכויות אדם נוספים, לקבלת הקובץ השלם של נוהלי מינהל האוכלוסין, לאפשר לעותרים לעיין בו, ולפרסם את כל נהליו של מינהל האוכלוסין באתר האינטרנט של משרד הפנים. בעתירה זו ניתן פסק דין, אשר קיבל את העתירה במלואה, עת"ם (י-ם) 530/07 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משרד הפנים**, תק-מח 2007(4), 10803.

5. כאמור, מפרסם המוקד להגנת הפרט גם דוחות בנושאים שונים. באשר למעמדם האזרחי של תושבים בירושלים המזרחית, פרסם המוקד בין השנים 1997-2004 שלושה דוחות: **הטרנספר השקט - שלילת מעמד התושבות מפלסטינים במזרח ירושלים**; **הטרנספר השקט נמשך - שלילת מעמד התושבות וזכויות סוציאליות מתושבי מזרח ירושלים**; **משפחות אסורות - איחוד משפחות ורישום ילדים במזרח ירושלים**.

את הדוחות ניתן למצוא באתר המוקד להגנת הפרט: <http://www.hamoked.org.il>.

6. המשיבים הם האחראים על פי סעיף 3 לחוק חופש המידע למתן מענה לפנייות שהופנו על פי החוק למשרד הפנים.

עניינה של הבקשה

7. עניינה של עתירה זו, כאמור, בקבלת נתונים בדבר החלטת הממשלה 2492 מיום 28.10.2007, העוסקת במתן היתרי שהייה זמניים לתושבי הגדה המערבית, השוהים בירושלים המזרחית תקופה ממושכת, ללא אשרה כדין.

8. בפנייתה של העותרת, נשוא עתירה זו, נתבקשו המשיבים לספק את המידע כדלקמן:

1. האם קיימים נהלים בדבר יישום החלטת הממשלה? באם כן, ביקשה העותרת לקבלם לידיה.

2. כמה בקשות למתן היתרי שהייה זמניים (להלן: **בקשות**) הוגשו?

3. מתוכן, כמה בקשות הוגשו עד ליום 30.4.2008? וכמה בקשות הוגשו לאחר 30.4.2008?

4. מתוכן, כמה הוגשו לאחר שעתירה בבית המשפט כבר הייתה תלויה ועומדת באותו עניין?

5. כמה בקשות שהוגשו לאחר 30.4.2008 טופלו, ומאילו טעמים טופלו?

6. בכמה בקשות נטען כי הפונה התגורר בירושלים בשנת 1967? מתוך אלו, כמה אושרו? כמה סורבו?

7. האם מטופלות בקשות של אנשים שאינם רשומים בשטחים?

8. האם מטופלות בקשות של אנשים שהם מחוסרי מעמד בכל מקום בעולם?

9. כמה בקשות אושרו עד היום? מתוכן, כמה אושרו למשפחות עם ילדים? מהו מספר האנשים שקיבלו היתרים בשל אישור בקשתם?

10. כמה בקשות נמצאות עדיין בטיפול?

11. כמה בקשות טרם טופלו בשל דרישתכם להמצאת מסמכים נוספים?

12. כמה בקשות סורבו עד היום? מתוכן, כמה סורבו למשפחות עם ילדים?

13. כמה בקשות סורבו בגין היעדר מסמכים?

14. כמה בקשות סורבו בשל היעדר תצלום אוויר?

15. כמה בקשות סורבו בגין היעדר הוכחה, למרות שכל המסמכים שנדרשו סופקו?

16. כמה בקשות סורבו בגין מניעה פלילית?

17. כמה בקשות סורבו בגין מניעה ביטחונית?

באשר להליך לבקשה להיתרי שהייה זמניים:

18. מהו ההליך לקבלת ההיתר, ומהו אורכו?
19. לאיזה תקופה ניתנת הפניה למת"ק? ולאיזה תקופה ניתן היתר שהייה?
20. נבקש לקבל לידינו דוגמא של היתר שניתן על פי החלטת הממשלה.
21. מהו ההליך של הארכת היתרים? באיזה תנאים חייב הפונה לעמוד על מנת לקבל הארכת תוקף ההיתר שבידו?
22. מהן העילות לסרב לבקשה לארכה?
- באשר להליך של בחינת הבקשות:**
23. מתי התחיל ההליך של בחינת הבקשות על ידי משרד הפנים?
24. מתי אושרה הבקשה הראשונה?
25. מה מהותו של ההליך של בחינת הבקשות? באיזה לשכה של משרד הפנים נערכה/נערכת הבדיקה, ובאיזה ענף? האם נבחרו פקידים מיוחדים לצורך ביצוע הבדיקה?
26. האם כל בחינת בקשה כרוכה בבדיקה בשטח?
27. האם בטרם מתקבלת החלטה סופית נערך שימוע?
28. באשר למי שלא נערך לו שימוע: מהן הסיבות לכך?
29. האם יש אפשרות לערער על החלטה לסרב לבקשה? אם כן, לאיזה גורם?
30. עד סוף 2009, כמה שימועים נערכו? בכמה מהם יוצג הפונה על ידי עורך דין?
31. עד סוף 2009, כמה עררים הוגשו? בכמה מהם יוצג הפונה על ידי עורך דין?
32. עד סוף 2009, כמה הליכים משפטיים נפתחו? בכמה מהם יוצג הפונה על ידי עורך דין?
9. כידוע, הזכות לקבל מידע איננה תלויה בהוכחת עניינו של המבקש במידע (ראו סעיף 7 (א) לחוק וכן: עת"ם (י-ם) 717/02 הרב עו"ד אורי רגב נ' יד ושם, תק-מח 2002(3), 6893, עמ' 6896; זאב סגל, הזכות לדעת באור חוק חופש המידע, עמ' 221. עם זאת, ולמעלה מן הדרוש, נבקש לפרט מעט את החיוניות שבקבלת המידע האמור.
10. במידע המבוקש יש כדי לשפוך אור על תקינות הליך יישום החלטת הממשלה שבנדון. בנוסף, יש במידע המבוקש בכדי להבהיר לתושבים אשר להחלטת הממשלה 2492 נגיעה ישירה לעניינם, באילו אמצעים עליהם לנקוט בכדי לקבל אשרת שהייה בישראל.
11. הנה כי כן, במידע המבוקש יש, הן בפן המהותי והן בפן הפרוצדוראלי, בכדי להבהיר מה מעמדם של אותם אנשים, כמו גם לסייע להם בשמירה על זכויותיהם.

הגשת הבקשה ואי המענה לבקשה

12. כאמור, ביום 28.3.2010 נשלחה הבקשה למשיבה 2, בצירוף המחאה ע"ס 93 ₪ לפקודת חשב משרד הפנים.

הבקשה צורפה לעתירה זו כנספח ע/1.

13. לאחר שלא התקבלה כל תשובה מטעם המשיבים, שלחה העותרת ביום 13.5.2010 למשיבה 2 מכתב תזכורת ראשון.

העתק מכתבה של העותרת מצ"ב, מסומן ע/2.

14. ביום 21.7.2010 שלחה העותרת מכתב תזכורת נוסף למשיבה 2. במכתבה, הדגישה העותרת כי הימנעות המשיבה ממתן תשובה לבקשה נוגדת את הוראות **חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998**. כן עמדה העותרת במכתבה על כך כי מעבר לתזכורת שנשלחה מטעמה למשיבה, נערכו בין הח"מ לממונה על חוק חופש המידע במשרד הפנים שלוש שיחות טלפוניות. בכל אותן שיחות חזרה הח"מ על בקשת העותרת, לקבלת מענה לבקשתה בעניין החלטת הממשלה 2492 מידי המשיבה.

העתק מכתב התזכורת הנוסף של העותרת מצ"ב, מסומן ע/3.

15. ביום 17.8.2010 נשלחה בשלישית תזכורת למשיבה 2.

העתק מכתב התזכורת השלישי של העותרת מצ"ב, מסומן ע/4.

16. חרף האמור לעיל, מלשכת המשיבים – אין מענה.

17. הנה כי כן, בחלוף להם למעלה מחמישה חודשים מיום הגשת הבקשה, ובאין מענה מצד המשיבים, אין אפוא מנוס מלהגיש עתירה זו.

הטיעון המשפטי

זכות הציבור לדעת ולקבל מידע מרשות ציבורית

18. חופש המידע הוא עקרון מרכזי במדינה דמוקרטית, המהווה מקור ראשון במעלה לפיקוח על רשויות השלטון והגנה על זכויות האדם.

תכליתו של חוק חופש המידע לאפשר שקיפות על פעולותיה של הרשות הציבורית ולאפשר יכולת בקרה מושכלת של תפקודה. "נגישות רבה יותר למידע תסייע לקידום של ערכים חברתיים ובהם שוויון, שלטון החוק וכיבוד זכויות האדם, ותאפשר גם בקרה טובה יותר של הציבור על מעשי השלטון". (הצעת חוק חופש

המידע, התשנ"ו-1996). (עת"ם (י-ם) 717/02 הרב עו"ד אורי רגב נ' יד ושם, תק-מח 2002(3), 6893, עמ' 6896).

19. בעע"ם 9135/03 המועצה להשכלה גבוהה נ' הוצאת עיתון הארץ, תק-על 2006(1), 697, עמ' 704, נאמר כי :

נאמן לתכליות אותן מיועד חוק חופש המידע להגשים, פותח החוק בסעיף 1 בהצהרה כללית ורחבה על דבר קיומה של הזכות לקבלת מידע מרשויות הציבור בקובעו: לכל אזרח ישראלי או תושב הזכות לקבל מידע מרשות ציבורית בהתאם להוראות חוק זה. בספרו "הזכות לדעת באור חוק חופש המידע" מציין פרופ' סגל כי סעיף זה הוא "סעיף המפתח, שעליו נשען החוק כולו. הוא מהווה את 'אבן השתייה' שעליה נשענת הזכות החוקית לקבל מידע מרשות ציבורית" (ראו סגל, הזכות לדעת באור חוק חופש המידע, 97).

20. העותרת מבקשת מתן מידע שיש לו השלכה ישירה על זכויותיהם של תושבי ישראל, ובראשן הזכות הבסיסית למעמד מוסדר במדינה. אמנם, חוק חופש המידע מאפשר לרשות הציבורית לדחות בקשה לקבלת מידע. עם זאת, מדובר בעילות ספציפיות, אשר (לפחות על פניו) אינן מתקיימות בענייננו (ראו סעיפים 8 ו-9 לחוק). המשיבים גם לא טענו כי על הבקשה לקבלת המידע להידחות (כידוע, העותרת לא קיבלה כל התייחסות עניינית לבקשתה). אשר על כן, העותרת שומרת לעצמה את הזכות להתייחס לכל טענה שתועלה לראשונה, אם תועלה, על ידי המשיבים, לאחר הגשת עתירה זו.

התנהלות משרד הפנים מהווה הפרה בוטה ומתמשכת של החוק

21. התנהלות משרד הפנים בענייננו מהווה הפרה בוטה ומתמשכת של החוק. כידוע, החוק מחייב את הרשות להודיע למבקש ללא דיחוי, ולכל היותר תוך תקופה של 30 יום, על החלטתה בבקשתו. המשיבים לא עמדו בחובתם זו. הרשות יכולה להאריך תקופה זו בשלושים יום נוספים מטעמים מנומקים (סעיף 7(ב) לחוק). המשיבים לא האריכו את התקופה בהתאם להוראה זו. סעיף 7(ג) לחוק קובע כי "ראש הרשות הציבורית רשאי להאריך, הארכה נוספת, את התקופה האמורה בסעיף קטן (ב), בהחלטה מנומקת אשר תישלח למבקש תוך התקופה האמורה, אם בשל היקפו או מורכבותו של המידע המבוקש יש צורך להאריך את התקופה; ההארכה הנוספת לא תעלה על התקופה המתחייבת מהטעמים האמורים, ובכל מקרה לא תעלה על 60 ימים". גם זאת לא עשו המשיבים. וגם אילו היו המשיבים מנצלים את האפשרויות שמקנה להם החוק להארכת המועד, הרי שגם התקופה המרבית שהחוק מאפשר חלפה עברה לה.

22. בהחלטת ביניים בעת"ם 10-02-16439 המוקד להגנת הפרט נ' מתאם פעולות הממשלה בשטחים, הטילה כב' השופטת ד"ר אגמון-גונן הוצאות נגד המדינה בסך של 35,000 ש"ח, בין היתר, בגין הפרת מגבלות הזמן של החוק. השופטת קבעה כי :

יש שלב שבו האיחורים והזלזול בחוק ובהחלטות ביהמ"ש אינם בעיה מנהלית עוד. יש תחושה כי המשיבים לא הפנימו את הוראות החוק. לא יתכן כי לא תהא כל התייחסות במשל למעלה מחצי שנה לבקשה למידע כאשר החוק קובע מגבלה של 30 יום. לא יתכן כי נדרשות עתירות לא בכדי לתקוף את החלטת הרשות אלא בכדי לקבל החלטה שכזו. (הדגשה הוספה – ל.ב.).

העתק ההחלטה מיום 20.6.2010 מצ"ב, מסומן ע/5.

23. הבקשה נשוא העתירה הוגשה ביום 28.3.2010, לפני למעלה מחמישה חודשים, ועד עתה, חרף שלוש תזכורות בכתב שנשלחו למשיבים ושלוש שיחות טלפוניות, לא קיבלה העותרת תשובה עניינית כלשהי לבקשה.

24. לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים להשיב לבקשת העותרת ולמסור לידיה את המידע המבוקש במלואו. כמו כן מתבקש בית המשפט להשית על המשיבים את הוצאות העותרת ושכ"ט עו"ד.

ליאורה בכור, עו"ד
ב"כ העותרת

ירושלים, 2 בספטמבר 2010

[ת.ש. 31490]